

Stockholm den 10 oktober 2017

Till

Minister för högre utbildning och forskning,
statsrådet Helene Hellmark Knutsson

EU-kommissionär Cecilia Malmström

Sveriges EU-parlamentariker

Delar av EU:s pågående upphovsrechtsreform riskerar att få negativa konsekvenser för öppen vetenskap och verksamheten vid Sveriges och Europas vetenskapliga repositorer.

Inom ramen för EU-samarbetet behandlas just nu Kommissionens förslag till nytt direktiv för upphovsrätt på den digitala inre marknaden (kallat Digital Single Market-direktivet¹) av såväl Europaparlamentets utskott som av Ministerrådet.

Direktivet innehåller flera reformförslag som är intressanta för forskning och högre utbildning, bland annat en harmoniserad upphovsrättslig undantagsregel för automatiserad sökning på stora informationsmängder, så kallad text- och datautvinning, samt för användning av skyddade verk i distansundervisning på nätet.

Andra delar av förslagen är mer problematiska för högskolesektorn. Kommissionens direktivförslag innehåller två förslag som potentiellt skulle kunna få negativa konsekvenser för högskolans arbete mot öppen vetenskap och öppen tillgång till forskning. Ett strategiskt arbete vid Sveriges högskolor mot öppen tillgång till forskningsresultat och forskningspublikationer i digital form är en uttalad ambition i regeringens Forskningsproposition².

Förslagets **Artikel 11** innehåller en ny närliggande rättighet med skyddstid på 20 år för nyhetsmaterial. Nyhetsmaterial har tidigare inte haft upphovsrättsligt skydd. Då förslaget diskuterats i Europaparlamentet har det där föreslagits att skyddet också ska omfatta vetenskapliga publikationer. I det förslag som för närvarande diskuteras av Ministerrådet förtydligas i ett av direktivets skäl att vetenskapliga publikationer inte ska omfattas av skyddet. Om också vetenskapliga publikationer skulle komma att omfattas befaras inläsnings effekter som motverkar högskolans uppdrag att tillgängliggöra forskningsresultat.

Det andra problematiska förslaget är direktivets **Artikel 13** som innebär ett juridiskt ansvar för aktörer som tillgängliggör potentiellt upphovsrättskyddat material. Ansvaret innebär dels tekniska åtgärder för att förhindra tillgång till materialet samt att samverka med rättighetsinnehavare kring detta. Dels skulle det kunna innebära ett juridiskt ansvar för aktörerna i framtida rättsprocesser om medverkan till upphovsrättsligt intrång. Kritik mot förslaget har hitintills handlat om dess inverkan på yttrandefrihet, neutralitet och kompatibilitet med befintlig EU-rättslig lagstiftning så som E-handelsdirektivet.

¹Europaparlamentets och rådets direktiv COM(2016) 593 final.

²Prop 2016/17:50, Avsnitt 8.4, sidan 106.

Utöver dessa invändningar vill högskolesektorn uppmärksamma att förslagets artikel 13 också skulle kunna få konsekvenser för forskningssektorn. I Sverige och på många håll i Europa tillgängliggörs idag vetenskapliga publikationer genom digitala repositorer så som Digitala Vetenskapliga Arkivet (DiVA³). Om vetenskapliga repositorer skulle komma att betraktas som en aktör i förslagets mening och omfattas av de skyldigheter och åtgärder samt stå risken för den juridiska ansvar som följer av artikel 13 kan det komma att innefatta stora administrativa kostnadsökningar för de vetenskapliga repositorierna vilket skulle kräva större anslag för att inte äventyra den praktiska verksamheten.

Sveriges universitet och högskoleförbund är medvetna om att förslagen i direktivet är utformande mot bakgrund av kommersiella förhållanden. Vi, och flera andra Europeiska samarbetsorganisationer⁴, anser dock att konsekvenserna för forskning och högre utbildning inte är tillräckligt genomlysta och att en svensk position i den slutgiltiga utformningen av upphovsrättsreformen bör beakta även dessa.

Med vänliga hälsningar

Helen Dannetun

Ordförande SUHF

---

³<http://www.diva-portal.org/>

⁴<https://www.scienceeurope.org/wp-content/uploads/2017/09/Joint-Open-Letter-Copyright-Reform-Sep-2017.pdf>